

Onderzoek naar gepersonaliseerd leren en ict op school

Wat merkt de leerling?

Leerling 2020 ondersteunt scholen bij de verdere ontwikkeling van gepersonaliseerd leren in de eigen school, vaak met behulp van ict. Dat doen we door scholen bij elkaar te brengen in zogenaamde leerlabs. Wat merkt de leerling van deze ontwikkeling in de klas? 523 middelbare scholieren van verschillende leeftijden, opleidingen en leerlab- en niet-leerlab-scholen gaven hun mening over het onderwijs op hun school. Door het invullen van een [online vragenlijst](#) gaven zij aan in hoeverre zij hun school digitaal vonden, wat ze vonden van het ict-gebruik van hun docenten, in hoeverre zij invloed hadden op hoe en wat er geleerd werd en hoe zij het onderwijs zouden inrichten als ze alles zelf mochten bepalen. De vragenlijst is zowel in maart als in november 2016 uitgezet door [Scholieren.com](#).

1) Wie hebben de vragenlijst ingevuld?

In november vulden 523 middelbare scholieren de vragenlijst in, met een gemiddelde leeftijd van 15,5 jaar. De groep bestond uit 330 vwo'ers, 130 havoërs, 56 vmbo'ers en 7 scholieren van een andere opleiding. In maart vulden 451 leerlingen de vragenlijst in. De gemiddelde leeftijd was toen 15 jaar. Van deze groep zaten 246 leerlingen op het vwo, 137 leerlingen op de havo, 60 leerlingen op het vmbo en 8 leerlingen volgden een andere opleiding. Zowel in maart als in november had bijna 98% van de leerlingen een smartphone.

2) Ict in de les

De mogelijkheden van ict worden steeds groter, ook in het onderwijs. Er zijn steeds meer programma's, apps, instructievideo's en digitaal lesmateriaal beschikbaar. Hoe kijken leerlingen hier tegenaan en hoe vinden ze dat hun school en hun docenten met die mogelijkheden omgaan?

Hoe digitaal is jouw school? Leerlingen geven gemiddeld een 6.8.

Hoewel het gemiddelde cijfer dat leerlingen hun school geven licht is gestegen (een 6,8 in november ten opzichte van een 6,4 in maart), zijn veel leerlingen niet tevreden over de mate waarin en de manier waarop ict wordt ingezet.

Een slecht functionerend wifi-netwerk en verouderde of onvoldoende beschikbare apparaten zijn hiervoor vaak de reden. Op scholen waar wel voldoende ict-mogelijkheden zijn, geven veel leerlingen aan dat docenten daar onvoldoende gebruik van maken of niet genoeg van ict weten om het effectief in te zetten in de les.

“Ze doen wel digitale dingen, maar de werking ervan is te verschrikkelijk voor woorden.”

17% van de leerlingen geeft hun school een digitale onvoldoende.

LEERLING 2020

Het grootste deel van de leerlingen (57%) geeft de eigen school een krappe voldoende (6-7) als het om digitale middelen gaat. Er zijn bijvoorbeeld wel vaak tablets of laptops beschikbaar, maar deze worden vooral ingezet bij praktische opdrachten. Kahoot wordt

“In de klas werken we veel met tablets en bijna al het huiswerk en studieplanners staan op Magister.”

36% van de leerlingen vindt hun school heel digitaal en geeft minstens een 8.

bijvoorbeeld vaak gebruikt, maar leerlingen zouden graag meer variatie zien in de manier waarop ict wordt ingezet. Bovendien verschillen docenten in hoe goed en hoe veel ze ict gebruiken in hun lessen, waardoor dit per vak anders kan zijn.

De groep die wel tevreden is over de ict-mogelijkheden op hun school geeft juist aan dat er steeds meer gebruik wordt gemaakt van devices, online lesmateriaal en elektronische leeromgevingen. Deze leerlingen vinden dat ict op hun school echt een meerwaarde is voor de les. Hoewel het altijd beter kan, wordt er volgens deze leerlingen zeker vooruitgang geboekt.

Hoe digitaal zijn jouw docenten? Leerlingen geven gemiddeld een 6.4.

In november gaven de leerlingen hun docenten een 6,4 voor hun ict-gebruik. Hoewel dit hoger is dan het cijfer in maart (toen kregen docenten een 5,8), is dit cijfer nog steeds niet erg hoog.

De belangrijkste reden hiervoor is dat veel docenten te weinig kennis hebben van hoe alles werkt, waardoor de les rommelig verloopt en onproductief is. Ook wordt aangegeven dat docenten de aanwezige middelen niet altijd optimaal benutten, omdat ze niet alle toepassingen snappen. Een positief punt is dat het aantal leerlingen dat hun docenten een onvoldoende geeft is gedaald; in maart was dit nog 36%.

“Ze gebruiken het smartbord alleen om op te schrijven.”

23% van de leerlingen geeft hun docenten een onvoldoende voor digitale vaardigheden.

De helft van de leerlingen geeft hun docenten een krappe voldoende (6 of 7). Deze leerlingen geven aan dat sommige docenten ict heel goed gebruiken, maar anderen er niet goed mee overweg kunnen. Er gaat nog veel tijd verloren aan het oplossen van technische problemen en vaak moeten leerlingen hierbij helpen. Ook is er nog weinig variatie in wat er met digitale middelen wordt gedaan.

“Als het wordt gebruikt is het echt aanvullend. Ze gebruiken het bijna foutloos.”

26% van de leerlingen geeft hun docenten een 8 of hoger.

Er zijn ook leerlingen die juist heel tevreden zijn. Docenten die het goed doen volgens leerlingen zorgen ervoor dat ict echt een meerwaarde is voor de les en weten dus ook wanneer ze het *niet* moeten inzetten. Ze maken veel gebruik van powerpoint, video's en online lesmateriaal.

LEERLING
2020

Het Van Lodenstein College heeft een leuke [tip](#) om de ict-bekwaamheid van docenten in de lespraktijk te bevorderen, waarbij de docent zelf het tempo kan bepalen. Onze [kickstarters](#) laten zien welke tools er zijn en hoe je ze gebruikt.

“Geen passieve opdrachten op papier, maar een applicatie die 'mee doet' en kan inspelen op mijn **zwakheden.**”

48% van de leerlingen zou graag meer met ict doen in de klas.

Meer of minder ict?

Bijna de helft van de leerlingen zou graag meer met ict doen in de klas. Het maakt de lessen leuker en interactiever en ze hoeven dan niet elke dag met boeken te slepen. Leerlingen geven aan dat ze meer behoefte hebben aan opdrachten die ontworpen zijn voor ict-toepassingen. Het moet echt iets toevoegen aan de les.

De andere helft van de leerlingen is juist tevreden over de hoeveelheid ict die nu gebruikt wordt. Sommige leerlingen vinden zelfs dat het wel wat minder mag. Leerlingen willen niet nog meer naar een beeldscherm kijken dan ze al doen, raken snel afgeleid door social media of geven aan beter te leren met boeken en schriften. Vaak zijn ook de randvoorwaarden op school niet goed: er zijn te weinig apparaten en ze werken niet goed, er zijn vaak problemen met het wifi-netwerk of het ontbreekt docenten aan genoeg kennis. Een combinatie van on- en offline heeft voor de meeste leerlingen de voorkeur.

“Het is af en toe fijn om een **scherm-pauze te hebben.**”

52% van de leerlingen vindt het ict-gebruik voldoende.

3) Leren op maat: wat is er mogelijk en wat wil de leerling?

In hoeverre kunnen leerlingen zelf bepalen hoe, hoe snel en wat ze leren? En wat vinden ze hierin prettig?

Kun jij zelf bepalen hoe, hoe snel en wat je leert?

Leerlingen geven aan voornamelijk invloed te hebben op hoe ze leren wanneer ze zelfstandig aan het werk zijn. De inhoud en het tempo worden nog vaak bepaald door de docent en in de klas is er ook weinig keuze in leerstijl. Het gemiddelde niveau van de klas is hierbij leidend. Ook blijken docenten erg te verschillen in hoeveel vrijheid ze hun leerlingen geven en de aanpak kan dus per vak verschillen. Soms geeft een docent wel de ruimte, maar in de praktijk blijkt het toch lastig om zelf het tempo te bepalen. Leerlingen die sneller werken krijgen vaak extra opdrachten over dezelfde stof, in plaats van dat ze sneller door het vak heen kunnen.

Leerlingen die wel vrijheid ervaren, geven aan dat er met studiewijzers gewerkt wordt waarbij zij zelf hun tijd kunnen indelen. Deze leerlingen kunnen vaak zelf bepalen wat ze wanneer doen en op welke manier ze zich de stof eigen willen maken, zolang de deadlines maar worden gehaald. Wanneer leerlingen zelf kunnen kiezen wat ze willen leren, gaat het vaak om kiezen uit een bepaalde selectie aan opdrachten. Leerlingen geven ook aan dat ze meer vrijheid hebben wanneer

ze goede cijfers halen. Een enkeling geeft aan dat er soms gedifferentieerd wordt in de les wanneer het gaat om instructie volgen of zelfstandig werken.

Op onze resultatenpagina vind je veel [voorbeelden](#) uit onze leerlabs van hoe je kunt differentiëren in de les. Op de leerlabscholen [Metameer](#) en het [Ashram College](#) kunnen leerlingen bij wiskunde bijvoorbeeld zelf bepalen hoe snel ze door de stof heengaan, wanneer ze de toets maken, welke opdrachten ze maken en of ze met digitaal materiaal of met een boek willen werken.

Zou jij meer zelf willen bepalen?

De helft van de leerlingen heeft behoefte aan meer onderwijs op maat. Voor 19% zit dit vooral in het zelf kunnen bepalen hoe snel ze door de stof heen kunnen gaan. Vooralsnog ervaren veel leerlingen dat de docent en het niveau hierin leidend zijn. Daarnaast geeft 21% van de leerlingen aan vaker zelfstandig te willen werken. Dit houdt onder andere in dat zij minder vaak klassikale les willen en dat ze graag zelf bepalen of ze de les volgen of thuis of op een leerplein gaan zitten. Maar niet alle leerlingen willen meer invloed: 50% vindt het onderwijs goed zoals het nu is!

Hoe vind jij dat het onderwijs eruit zou moeten zien?

De antwoorden op deze vraag lopen sterk uiteen. Leerlingen verschillen in hun voorkeur voor ict-middelen of boeken, zelfstandig werken of klassikale les, in de klas of thuis leren, strakke deadlines of eigen verantwoordelijkheid, etc. Enkele interessante ideeën vanuit de leerlingen:

- Ik zou me graag alvast verdiepen in wat ik later zou willen worden en daarop aanpassen wat ik leer.
- Ik zou vaker zelf een werkvorm willen kiezen om te laten zien dat ik bezig ben geweest met de stof.
- Vakken zouden meer gelijk moeten lopen, zodat je dezelfde soort stof bij verschillende vakken kunt behandelen.
- Ik zou vaker zelfstandig willen werken en dan in projecten.
- Ik wil graag meer met de praktijk doen op school.
- Ik zou graag les krijgen in kleinere klassen met veel discussie, zodat de stof beter blijft hangen en je kunt leren van elkaars aanpak.
- Als je een 7 of hoger staat, zou je moeten kunnen kiezen of je naar de les gaat of niet.

4) Betrek leerlingen bij de ontwikkeling van het onderwijs

Goed onderwijs waarbij de leerling centraal staat en aan het stuur staat van het eigen leerproces: dat is een droomscenario voor veel scholen. Hoe kun je als school en als docent zorgen dat je aansluiting vindt bij de leefwereld en behoeftes van leerlingen? De conclusie is: betrek hen bij de ontwikkeling van het onderwijs. Veel leerlingen zijn tevreden over hoe het onderwijs eruitziet op school, maar 50% van de leerlingen zou graag meer zelf willen bepalen. Niet alleen ervaren zij weinig keus in de lessen wat betreft tempo, inhoud en leerstijl; ook zouden zij graag meepraten over hoe het onderwijs op hun school wordt georganiseerd.

De ict-mogelijkheden op school en het ict-gebruik van docenten werden in november iets beter beoordeeld dan in maart. Dat is positief, maar voor veel scholen is er nog een lange weg te gaan. De digitale vaardigheden van docenten lopen erg uiteen en daardoor verschilt de mate waarin en de kwaliteit waarmee ict wordt ingezet per vak. Het advies van leerlingen luidt: gebruik ict alléén wanneer het echt een meerwaarde is voor de les!

Leerlingen verschillen sterk in de manier waarop zij leren en er is dus ook geen eenduidige manier van goed onderwijs geven. Juist door te differentiëren kun je als docent inspelen op deze verschillen en alle leerlingen de kans bieden het maximale uit zichzelf te halen. Leerlingen hebben hier zelf veel ideeën over en het is dan ook heel waardevol om hen te betrekken bij organisatorische vraagstukken als roosters, vakoverstijgende projecten of het aanschaffen van devices of tools. Scholen uit het leerlab [Leerling Eigenaar Leerproces](#) deden dat bijvoorbeeld door hun leerlingen de verschillende scholen uit het leerlab te laten [bezoeken](#).

Wil jij leerlingen betrekken bij de ontwikkelingen op jouw school of in jouw leerlab? Meld je aan voor het [Leerlingenpanel!](#)

Aan de slag met differentiëren en ict? Bekijk onze [resultatenpagina](#) voor handige tips en inspiratie voor je eigen les!